

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 12/3 20 om udvalgte internationale organisationer (OSCE, Europarådet, Østersørådet og det nordiske forsvars- og beredskabssamarbejde).

(Redegørelse nr. R 9).

Udenrigsministeren (Jeppe Kofod):

1. INDLEDNING

I denne skriftlige redegørelse om udvalgte internationale organisationer (OSCE, Europarådet, Østersørådet og det nordiske forsvars- og beredskabssamarbejde) belyses regeringens fremadrettede prioriteter og forventninger til udviklingen i de forskellige fora og de seneste aktiviteter i dem.

2. ORGANISATIONEN FOR SIKKERHED OG SAMARBEJDE I EUROPA (OSCE)

I OSCE arbejdes med det brede sikkerhedsbegreb gennem fokus på følgende tre dimensioner: 1) Den politisk-militære dimension; 2) den økonomisk-miljømessige dimension og; 3) den menneskelige dimension (menneskerettigheder og demokrati). Af prioriteringsmæssige årsager følger Danmark hovedsageligt første og tredje dimension. Det danske engagement i OSCE indgår som en del af Danmarks overordnede multilaterale indsats for at sikre det norm- og regelbaserede internationale system. Presset herpå ses tydeligt i OSCE, som er en grundpille i den europæiske sikkerhedsarkitektur. På den ene side har OSCE de seneste år oplevet en renaissance i kraft af sin hovedrolle på jorden i håndteringen af konflikten i Ukraine og dermed understreget sin betydning for europæisk sikkerhed. På den anden side vanskeliggøres samarbejdet i OSCE af primært Rusland, der underminerer basale OSCE-principper, tydeligst illustreret af landets rolle i konflikten i Ukraine. Ligeledes præges OSCE af skarpe værdipolitiske skillelinjer mellem vestlige lande på den ene side og eksempelvis Rusland, Tyrkiet, Vatikanstaten, Aserbajdsjan og de centralasiatiske lande på den anden side. Uenigheden kommer særligt til udtryk, når der diskuteres fundamentale frihedsrettigheder, civilsamfundets rolle, frie medier og ligestilling. Slutteligt hersker der grundlæggende uenighed om OSCE's tillidsskabende våbenkontrolltiltag.

Organisationen har en række redskaber til at skabe stabilitet og sikkerhed i Europa og i Europas nærområde. De 16 feltmissioner fordelt i Østeuropa, på Balkan, i Kaukasus og i Centralasien arbejder for at implementere OSCE-landenes politiske forpligtigelser med bl.a. fremme af menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder, ytringsfrihed og frie medier, bekæmpelse af korruption, organiseret kriminalitet, voldelig ekstremisme og trafficking samt styrkelse af grænse-

kontrol og -sikkerhed. I tillæg har OSCE *de tre uafhængige institutioner*: Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR), Repræsentanten for Frie Medier (RFOM) og Højkommisæreren for Nationale Mindretal (HCNM). OSCE's *Parlamentariske Forsamling* (OSCE PA) bidrager gennem et parallelt spor, men som en integreret del af OSCE, til det normative politiske arbejde.

Forventninger til 2020 og regeringens prioriteter

Den albanske udenrigsminister vil fra 2020 varetage rollen som OSCE-formand. Sverige indtræder i ledelsestrojkaen, da den svenske udenrigsminister påtager sig formandskabet i 2021. Herefter følger Polen i 2022. Det fremlagte program for det albanske formandskab handler i høj grad om at opretholde og genetablere respekten for allerede eksisterende forpligtigelser, herunder sikring af menneskerettigheder.

Danmark bidrager med ca. 4,6 millioner euro om året til OSCE og regeringens hovedprioriteter i OSCE er: 1) Ukraine-konflikten og indsatsen for at genoprette respekten for vores fælles principper og regler herunder særligt Helsingforsluttakten; 2) den menneskelige dimension og arbejdet for at styrke menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder i hele OSCE samt; 3) implementering og styrkelse af de konventionelle våbenkontrolaftaler inden for OSCE's politisk-militære arbejde.

Konflikten i Ukraine vil fortsat stå centralt på OSCE-dagsordenen og i drøftelserne i OSCE's Permanente Råd. Andet halvår af 2019 bød på små, men politisk vigtige fremskridt. Tilbagetrækning af styrker fra tre særligt udpegede områder banede vejen for afholdelse af det første topmøde i tre år i Normandiet Fire formatet (N4). Mødet blev holdt i Paris med deltagelse af den tyske forbundskansler og præsidenterne fra Frankrig, Ukraine og Rusland og førte bl.a. til den første udveksling af fanger i to år. At disse skridt lykkedes efter flere år med stilstand, tilskrives i høj grad den nye ukrainske præsident Zelensky. 2020 vil være afgørende i forhold til yderligere implementering af de forpligtigelser, der blev indgået under mødet i Paris. Mens dette først og fremmest afhænger af, at der er politisk vilje fra parterne hertil, så er også OSCE og dennes Særlige Monitorerings Mission (SMM) tiltænkt en fortsat nøglerolle. For det første sidder OSCE-formandskabets Særlige Repræsentant, den nyudnævnte schweizer Heidi Grau, for bordenden, når Ukraine, Rusland og de væbnede styrker mødes hver anden uge i den Trilaterale Kontaktgruppe (TCG) for at drøfte implementeringen af Minskafalterne, herunder konkretisering af de aftaler, der er indgået i N4 formatet. For det andet vil SMM og dens ca. 800 observatører fortsat spille en vigtig rolle i forhold til at monitorere og rapportere om konflikten, herunder tilbagetrækning af styrker. Danmark har pt. 10 observatører og støtter missionen med et kernebidrag på ca. 1,2 millioner euro om året. SMM skal ifølge sit mandat observere overtrædelser af Minskafalterne i hele Ukraine, inklusiv langs den ukrainsk-russiske grænse og Krim. Imidlertid tillader Rusland ikke SMM adgang til Krim. SMM nægtes ligeledes systematisk adgang til visse separatistkontrollerede områder.

I det daglige arbejde i Wien prioriterer Danmark, i OSCE's menneskelige dimension torturbekæmpelse, beskyttelse og fremme af fundamentale frihedsrettigheder, mediefrihed og LGBTI-personers rettigheder. De førnævnte politiske spændinger og skarpe værdipolitiske skillelinjer ventes forsat at vanskeliggøre det konsensusbaserede samarbejde i den menneskelige dimension i 2020. Presset på OSCE's uafhængige organisationer ventes at bestå, hvor særligt ODIHR's internationalt anerkendte valgobservationsmetode systematisk kritiseres af Rusland. Særligt finder Rusland, at ODIHR er for kritiske overfor østlige lande. Tyrkiets krav om vetoet til at kunne udelukke bestemte NGO'er fra deltagelse i OSCE's aktiviteter vil ligeledes forsat udgøre en væsentlig udfordring i samarbejdet. Grundet manglende enighed om en fælles vej frem kan det ikke udelukkes, at Tyrkiet vil blokere for afgørende beslutninger, herunder afholdelsen af den årlige menneskerettighedskonference, Human Dimension Implementation Meeting (HDIM) i Warszawa.

Danmark planlægger i 2020 at være medvært for to større begivenheder i Wien: den årlige uformelle OSCE-ambassadørprisuddeling »Democracy Defender Initiative,« samt i samarbejde med ODIHR et arrangement med henblik på at markere 30-året for Københavnerdokumentet. Danmark deltager desuden i OSCE's særlige vennegruppe for journalisters sikkerhed, der støtter og komplimenterer OSCE's mediefrihedsrepræsentants vagthundsarbejde på et tidspunkt, hvor mediefriheden er under markant politisk og finansielt pres i flere OSCE-lande.

Inden for OSCE's politisk-militære arbejde vil der i 2020 fortsat være fokus på implementering og på styrkelse af de konventionelle våbenkontrollaftaler, idet dialogen og forhandlingerne i OSCE's Forum for Security Co-operation er et af de få formelle fora, hvor der forsat er en åben kanal mellem Rusland og vestlige lande på ekspertniveau. 2019 viste, at den europæiske sikkerhedsarkitektur, som de konventionelle våbenkontrollaftaler er en del af, forsat er under hårdt pres og i et vist omfang under afvikling. Konventionel våbenkontrol i Europa har været forsøgt moderniseret og opdateret, og Danmark fremlagde derfor sammen med en række ligesindede lande i oktober 2019 et ambitiøst moderniseringsforslag for Wiendokumentet. Arbejdet med at fremme forslaget vil fortsætte i 2020, men som følge af russisk modvilje er der ikke udsigt til, at den tiltrængte modernisering af aftalen kan gennemføres på kort sigt. Open Skies observationsflyvningerne udfordres af Rusland, der bl.a. begrænser observationsflyvninger over Kaliningrad Oblast og har afvist overflyvning af den russiske militærøvelse Tsentr-2019. USA har igangsat en evaluering af Open Skies Traktaten, og der er forlydender om, at amerikansk udtræden kan være en mulighed. Danmark tillægger traktaten og dens bevarelse betydelig værdi som et bærende tillidsskabende instrument i den internationale sikkerhedsarkitektur.

Inden for Cybersikkerhed har fokus været på implementering af allerede vedtagne frivillige tillidsskabende foranstaltninger, idet der ikke umiddelbart er udsigt til vedtagelse af yderligere frivillige tillidsskabende foranstaltninger. Forventningen til 2020 er således begrænset. Den såkaldte »Struktureret Dialog« i OSCE, der bidrager til at opretholde en vis dialog om trusselsopfattelser, risikoreduktion og våbenkontrol-relaterede spørgsmål fortsætter i 2020. Arbejdet blev igangsat med OSCE-topmødet i Hamborg i 2016 og var i vidt omfang en reaktion på våbenkontrollregimernes krise og i videre forstand et forsøg på at samle stumpene af den europæiske sik-

kerhedsarkitektur. De konkrete resultater af »Struktureret Dialog« udestår dog.

3. EUROPARÅDET

I starten af 2020 er Europarådet – takket være indsatsen fra bl.a. det danske formandskab for Ministerkomitéen i 2017/18 – i bedre form end længe. Rusland vendte i juni 2019 efter fem års fravær tilbage til arbejdet i den Parlamentariske Forsamling (PACE) og har siden betalt de tilbageholdte budgetbidrag. Der er dog forsat et udestående vedrørende rentebetaling. Ministerkomitéen og PACE har som led i arbejdet med at håndtere krisen med Rusland arbejdet tæt sammen, hvilket har bidraget til konstruktive og tillidsfulde samarbejdsrelationer, der vil kunne vise sig nyttige i det fremtidige arbejde. Endvidere fik organisationen med det nye 2-års budget vedtaget i november 2019 en økonomisk saltvandsindsprøjtning i form af en større bevilling kombineret med enighed i Ministerkomitéen om en reformdagsorden. Sidstnævnte vil forhåbentlig bidrage til en modernisering og fremtidssikring af arbejdet i organisationen. Generalsekretær Marija Pejcinovic Buric, tidligere kroatisk udenrigsminister, der overtog posten fra nordmanden Thorbjørn Jagland i september 2019, har endvidere fået en god start. Hun ønsker, at arbejdet i organisationen i højere grad fokuseres på kerneområder som menneskerettigheder, retsstatsopbygning og demokrati, og at de nødvendige reformer gennemføres.

Dønningerne og modsætningerne efter krisen med Rusland har ikke helt lagt sig endnu. Ukraine, Georgien og de tre baltiske lande har været utilfredse med den løsning, som i juni 2019 banede vejen for russisk tilbagevenden til arbejdet i PACE. Ukraine lagde i efteråret 2019 delvist arbejdet i Europarådet på is, men vendte i starten af 2020 tilbage med en fuldtallig parlamentarikerdelegation på PACE-sessionen den 27.-31. januar 2020. Det samme er Rusland og de russiske PACE-parlamentarikere. Det er en positiv udvikling, men gnidningerne må forventes at fortsætte; bl.a. mangler Rusland stadig at betale et større renteudestående til organisationen. Det er også positivt, at menneskerettighedskommissær Dunja Mijatovic kort besøgte Rusland i april 2019. Et mere omfattende besøg for Mijatovic til Rusland, bl.a. Nordkavkasus, har været planlagt i nogen tid, men er blevet udsat flere gange, senest et planlagt besøg i februar 2020.

Som led i bestræbelserne på at finde en løsning på krisen mellem PACE og Rusland blev der i maj 2019 opnået enighed om at udarbejde en fælles procedure, der skal anvendes ved håndtering af fremtidige krænkelser af Europarådets Statut. Den skal gøre op med ubalancen i de to organers anvendelse af sanktionsinstrumentet, så man sikrer, at der er en fælles tilgang, hvilket ikke har været tilfældet under Ruslands-krisen. Den nye procedure blev godkendt af PACE på sessionen i januar 2020 og efterfølgende vedtaget af Ministerkomitéen i starten af februar 2020.

I 2020 bliver de centrale opgaver for regeringen at sikre, at de positive udviklingstendenser i Europarådet fortsætter, så man lægger de senere års krisetilstand endegyldigt bag sig.

Organisationen skal have mulighed for at fokusere på sine kerneopgaver: demokrati, retsstatsprincipper og menneskerettigheder i de 47 medlemslande. Europarådet har fortsat en central rolle at spille på det europæiske kontinent som samarbejds- og dialogforum og som forbillede for organisationer på andre kontinenter. De seneste års krise har haft den positive sideeffekt at skærpe opmærksomheden på højeste politiske

niveau i Europa på organisationens styrker og svagheder, herunder behovet for at gennemføre reformer af Europarådets struktur, arbejdsopgaver, interne og eksterne samarbejdsformer m.v.

Reformerne, som Danmark har bidraget til at igangsætte, skal være med til at modernisere og fremtidssikre organisationen bl.a. ved at se på, hvor der skabes reel merværdi i sammenligning med andre internationale organisationer som EU og OSCE. Det kan bl.a. betyde, at der er opgaver, som skal skæres væk, fordi de bedre udføres i en anden organisation. Samtidig kan det også indebære, at Europarådet skal befatte sig med nye opgaver. Et eksempel på dette er regulering af kunstig intelligens, hvor Europarådet kan være ideelt placeret til at udvikle nye standarder. En særlig ad hoc gruppe nedsat i 2019 (CAHAI) arbejder med dette spørgsmål.

Efter et aktivt og vellykket fransk formandskab, som bl.a. havde fokus på arbejdet med udvikling af en fælles procedure ved statutrænkninger, har Georgien formandskabet frem til maj 2020, hvorefter Grækenland overtager. Formandskabet har sat fokus på bl.a. miljø og menneskerettigheder, børn og unges situation samt civilsamfundsinddragelse. Georgien skulle medio maj i år have været vært for det årlige udenrigsministermøde i hovedstaden Tbilisi, men har ultimo februar 2020 besluttet, at mødet i stedet skal finde sted i Europarådets hovedkvarter i Strasbourg.

I 2020 vil der tillige være fokus på i arbejdet i centrale og vigtige institutioner som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og Venedig-kommissionen, der i år har hhv. 70-års og 30-års jubilæum.

Fra regeringens side vil arbejdet med fortsat reform af det europæiske menneskerettighedssystem igangsæt bl.a. under dansk formandskab med København-erklæringen fra april 2018 blive fulgt tæt.

En af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols helt store udfordringer har været den omfattende sagsmængde. Heldigvis synes de tiltag, som over de seneste år er blevet gennemført for at nedbringe antallet af sager, generelt at have virket, om end antallet af nye sager steg lidt fra 2018 til 2019. Pr. 31. december 2019 var antallet af verserende sager 59.800. Der er stadig meget få danske sager ved Domstolen, men i 2020 vil to danske sager komme til behandling ved Domstolens højeste instans, Storkammeret, der kun behandler de allermest vigtige og principielle sager. Endelig kan det nævnes, at det er yderst positivt og velfortjent, at Danmarks dommer ved Domstolen, Jon Fridrik Kjølbro, i december 2019 blev valgt som vicepræsident for tre år som udtryk for den tillid og anseelse, han nyder blandt dommerkollegerne i Strasbourg. Det skal også nævnes, at forhandlingerne om EU's tiltræden til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, efter flere års stilstand, vil genstarte i løbet af de kommende måneder.

Venedig-Kommissionens arbejde med retsstatssituationen i medlemslandene er meget vigtigt og ventes at få lige så stor – hvis ikke større – betydning de kommende år. Kommissionen tager løbende stilling til lovgivningen i medlemslandene. Ofte anmoder staterne selv Kommissionen om at udtale sig om forfatningsret og ny lovgivning. Venedig-Kommissionens udtalelser er efterspurgt af bl.a. EU, herunder om lovgivningen i Polen, Ungarn og Rumænien, og har spillet en central rolle i at lægge pres på disse landes indsats på retsstats- og demokratiområdet. Så sent som i januar 2020 gennemførte Kommissionen et hastebesøg i Polen med henblik på at undersøge ny kontroversiel lovgivning på retsstatsområdet

nærmere, hvilket gav anledning til endnu en kritisk udtalelse fra Venedig-Kommissionen

I de forskellige organer i Europarådet følges menneskerettighedssituationen i medlemslandene. Navnlig udviklingen i lande som Rusland, Tyrkiet, Aserbajdsjan og Ukraine har haft en central placering på organisationens dagsorden, hvilket må forventes også at være tilfældet fremover.

Menneskerettighedssituationen i Rusland er fortsat bekymrende, og antallet af russiske sager ved den Europæiske Menneskerettighedsdomstol steg i 2019 betydeligt til mere end 15.000, således at Ruslands andel af det samlede antal sager ved Domstolen pr. 31. december 2019 androg over 25 procent. Der rejses løbende kritik af forholdene i landet, herunder behandlingen af LGBTI-personer og religiøse mindretal, f.eks. Jehovas Vidner. Senest har præsident Putins planlagte forfatningsreformer givet anledning til bekymring, både i Ministerkomiteen og i PACE som på den seneste samling anmodede Venedig-kommissionen om en udtalelse.

Tyrkiet er fortsat genstand for fuld monitorering i PACE i lyset af menneskerettighedssituationen i landet, herunder bl.a. de mange fængslinger. Der er endvidere bekymring vedrørende ytringsfriheden i landet og retsstatsprincipperne. Dialogen mellem Tyrkiet og Europarådet videreføres med henblik på bl.a. at forhindre tyrkiske krænkelse af den Europæiske Menneskerettighedskonvention. En betydelig del af klagesagerne ved den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrører Tyrkiet. Det har vakt bekymring, at den politiske ledelse i Tyrkiet udtrykkeligt udtaler, at man ikke anser afgørelserne fra Domstolen for bindende. Venedig-kommissionen har med jævne mellemrum forholdt sig kritisk til forskellige tyrkiske lovinitiativer. Europarådets generalsekretær besøgte i december 2019 Tyrkiet og havde bl.a. møder med udenrigsminister Çavusoglu.

Menneskerettighedssituationen i *Aserbajdsjan* er stærkt bekymrende. Landet har betydelige vanskeligheder med at leve op til sine menneskerettighedsforpligtelser. Omfanget af politisk motiverede fængslinger er problematisk. Den fortsatte fængsling i mere end tre år af politikeren, journalisten og bloggeren, Ilgar Mammadov i strid med en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fra 2014 har påkaldt sig særlig kritik og fordømmelse. Aserbajdsjan løslod i september 2018 Mammadov efter pres fra Ministerkomiteen, men løsladelsen var ikke betingelsesløs, hvorfor Ministerkomiteen opretholdt en særlig klagesag ved Domstolen. Domstolen slog i en udtalelse i sagen fra maj 2019 fast, at Aserbajdsjans manglende efterlevelse af dommen fra 2014 i sig selv var en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det er endvidere blevet stærkt kritiseret, at Aserbajdsjan tilsyneladende helt bevidst – og trods krav fra bl.a. Ministerkomiteen – forhindrede Mammadov i at stille op til parlamentsvalget i landet den 9. februar 2020.

Europarådets handlingsplan for *Ukraine* for 2018-2021, som Danmark har ydet betydelig støtte til, vil stå centralt i organisationens arbejde med landet, herunder navnlig for at bringe landets lovgivning, institutioner og praksis i overensstemmelse med Europarådets standarder. Venedig-kommissionen afgav i december 2019 kritiske udtalelser om ny ukrainsk sproglovgivning og domstolsreform.

Arbejdet i PACE har det seneste år været præget af navnlig krisen i forhold til Rusland, se ovenfor, og anklager om korruption, men forsamlingen synes at have lagt både krise og korruptionsanklager bag sig. Det øger tilliden til Forsamlingen, der spiller en meget vigtig rolle i Europarådet som inspirator og rådgiver for Ministerkomiteen. Det er yderst posi-

tivt, at samarbejdet mellem de to hovedorganer i Europarådet er blevet forbedret det seneste år. Forsamlingen besluttede under sin januar-session i 2020 som et advarselssignal til Polen vedrørende de seneste kontroversielle domstolsreformer at gøre landet til genstand for fuld monitorering, hvilket bl.a. indebærer tilbagevendende besøg af PACE-rapportører og løbende plenumdebatter om situationen i Polen. Formanden for Folketingets PACE-delegation Lars Aslan Rasmussen blev i januar 2020 valgt til vicepræsident for Forsamlingen.

Danmark vil i Europarådet det kommende år bl.a. have fokus på reformarbejdet i organisationen, herunder som omtalt oven for arbejdet med fortsat reform af det europæiske menneskerettighedssystem, og bakke op om Venedig-Kommissionens arbejde med retsstatssituationen i medlemslandene.

Endvidere vil Danmark i tråd med regeringens udenrigspolitiske prioriteter være aktiv, når organisationen behandler menneskerettighedssituationen i lande som Rusland og Tyrkiet, ligesom Danmark økonomisk yder støtte særligt til Europarådets arbejde i Ukraine vedrørende bl.a. korruptionsbekæmpelse. Hertil kommer, at man fra dansk side i Europarådet vil følge arbejdet på ligestillings-, børne-, handicap-, ungdoms- og torturområdet tæt i opfølgning af bl.a. indsatsen under Danmarks formandskab for Ministerkomitéen.

4. ØSTERSØRÅDET

Dansk formandskab for Østersørådet og reformproces

Danmark varetager formandskabet for Østersørådet frem til den 1. juli 2020. Regeringens vigtigste prioritet er at få fulgt op på de reformer, som det på udenrigsministermødet i Jarmala i juni 2019 blev besluttet at gennemføre for at gøre organisationen mere fleksibel og effektiv og for at sikre bedre synergier med øvrige samarbejdsfora. Derudover er det en prioritet for regeringen at bringe den regionale politiske dialog tilbage til Østersørådet. Danmark vil derfor afholde et udenrigsministermøde i 2020 med henblik på at drøfte emner af fælles interesse for landene i regionen. Dette afviger fra de seneste års udenrigsministermøder i Østersørådet, hvor fokus har været på internt rettede drøftelser om organisationens udvikling snarere end den regionale politiske dialog. Med udenrigsministermødet under det danske formandskab håber regeringen at kunne sætte præcedens for fremtidige udenrigsministermøder i Østersørådet og vise, at organisationen igen kan bruges til regional dialog med alle lande i regionen inkl. Rusland.

Task Force on Trafficking in Human Beings

Ekspertgruppen om menneskehandel har i 2019 afsluttet et projekt, der bl.a. har haft fokus på at udvikle en transnational referencemekanisme, dvs. en oversigt over menneskehandelsindsatsen og kontaktoplysninger på relevante myndigheder og aktører involveret heri i medlemslandene i Østersørådet samt i Bulgarien, Rumænien og Ukraine.

Som led i det danske formandskab for task forcen blev der i efteråret 2019 afholdt et møde med fokus på online bekæmpelse af menneskehandel, f.eks. brug af internettet i efterforskning. Aktiviteterne under formandsskabet vil i 2020 særligt fokusere på menneskehandel til tvangsarbejde, hvor der bl.a. afholdes et seminar med fagpersoner. Danmark deltager desuden i et projekt, som i udvalgte lande i regionen inkl. Danmark skal belyse karakteren af menneskehandel til tvangsarbejde og udfordringer i forhold til retsforfølgelse. Endelig vil der være fokus på udarbejdelse af en ny strategi

for task forcen efter 2020 samt offentliggørelsen i 2020 af en rapport, som beskriver udviklingen på området og indsatserne i de enkelte lande i task forcen.

Expert Group on Children at Risk

Danmark var vært for et ekspertgruppemøde i København i november 2019 med temaet »Forebyggelse, identifikation, tidlig indsats og relevante indsatser til udsatte børn og unge«. På dette møde blev endvidere indledt drøftelser om fornyelse af det nuværende mandat.

Danmark vil igen i maj 2020 afholde et ekspertgruppemøde, hvor temaet vil være »Trivsel for anbragte børn og børnevenlig sagsbehandling«. Ekspertgruppen vil på dette møde vedtage mandat for det videre arbejde. Det forventes, at mandtet vil være gældende i en femårs periode, fremfor som hidtil en treårs periode. På baggrund af drøftelserne i november 2019 forventes en justering af de nuværende prioriteringsområder: 1) Forebyggelse, tidlig intervention og familieindsatser, 2) Et børnevenligt retssystem, 3) Omsorg for børn i migration, 4) Trivsel for anbragte børn og 5) Beskyttelse mod overgreb. Disse områder vurderes fortsat af relevans for deltagerlandenes udveksling af viden og for de enkelte landes udvikling af disse områder.

Expert Group on Sustainable Development

Ønsket om en bæredygtig region i overensstemmelse med de globale bæredygtighedsmål har været et gennemgående tema for rådets arbejde siden etableringen i 1992. Som et redskab til at fremme implementeringen af de globale bæredygtighedsmål har rådet i en årrække haft en fast arbejdsgruppe, som arbejder med bæredygtighed. Rådet vedtog på sit møde i Reykjavik i 2017 handlingsplanen »Baltic 2030 Action Plan: Realizing the Vision«, der dækker en meget stor del af FN's globale bæredygtighedsmål.

Ekspertgruppens mandat blev fornyet i foråret 2019 og gælder for de næste 3 år. Danmark har været optaget af, at gruppens aktiviteter relateret til fremme af de globale bæredygtighedsmål i Østersøregionen fremover sker på projektplan, således at det skaber konkret merværdi og ikke overlapper med arbejdet med bæredygtighedsmålene i andre, større fora, som de fleste Østersølande deltager i. Danmark har under sit formandskab for Østersørådet valgt at fokusere på klimatilpasning, der er ét af de områder, hvor man i Østersøregionen langt fra har indfriet FN's verdensmål. Danmark vil i den forbindelse afholde en workshop i maj 2020, som omhandler vidensdeling i forhold til risikovurdering og klimatilpasning i relation til oversvømmelser og erosion.

Ekspertgruppen vil i 2020 også gøre status på henholdsvis implementering af verdensmålene i regionen samt »Baltic 2030 Action Plan« med afsæt i en opdateret version af rapporten fra 2018, »Baltic 2030 – Bumps on the road«. Desuden vil gruppen fortsætte arbejdet med at involvere unge i realiseringen af verdensmålene.

Expert Group on Sustainable Maritime Economy

Søfartsstyrelsen varetager formandsskabet for »Expert Group on Sustainable Maritime Economy«. Ekspertgruppen har bl.a. fokus på bæredygtig blå vækst og på at skabe balance mellem økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter i den maritime sektor. Formatet for arbejdet i gruppen blev redefineret under det svenske formandskab (2017-2018) og skal vurderes igen i 2021. Danmark støttede forlængelsen af mandtet som en forsøgsperiode på at reformere gruppens aktiviteter, som Danmark tidligere har anset som en duplikation af

eksisterende maritime Østersøfora, herunder EU's Østersøstrategi. Danmark finder det dog gavnligt, at man mellem Østersølandene deler viden og erfaringer om og fra den maritime sektor, særligt med ikke-EU lande.

Under formandskabet 2019-2020 fokuserer Søfartsstyrelsen på tiltag der kan bidrage til at reducere luftforurening samt på mulighederne for at skabe bedre rammebetingelser for klimavenlige forretningsmodeller i Østersøregionen. I den forbindelse afholdes en konference omhandlende landstrøm og de kommercielle muligheder, som ligger heri.

Civil Protection Network

Som en del af det danske formandskab for Civilbeskyttelsesnetværket afholdt Beredskabsstyrelsen i november 2019 et Baltic Excellence Programme-seminar over tre dage. Temaet for seminaret var klimaforandringer, og hvordan man håndterer de udfordringer den hyppigere og ødelæggende forekomst af ekstremt vejr medfører.

I juni 2020 vil det danske formandskab afholde møde for generaldirektørerne for civilbeskyttelsesorganisationerne i København. Netværket fokuserer på samarbejde med civilsamfundet og på beredskabsmæssige udfordringer og tilpasninger i lyset af klimaforandringerne.

5. DET NORDISKE FORSVARS- OG BEREDSKABSSAMARBEJDE

Danmark tillægger et stærkt nordisk samarbejde på forsvarsområdet og beredskabsområdet stor betydning. I 2020 varetager Danmark formandskabet for både det nordiske forsvarssamarbejde i NORDEFECO og det nordiske beredskabsamarbejde i regi af Haga-samarbejdet. Dette giver Danmark særlig mulighed for at præge det nordiske samarbejde på forsvars- og beredskabsområdet.

På forsvarsområdet bliver et særligt vigtigt arbejde at skabe fremdrift i implementeringen af NORDEFECO Vision 2025, som er rettesnoren for udviklingen af det nordiske forsvarssamarbejde i de kommende år. Visionen, som de nordiske forsvarsministre underskrev i november 2018, omfatter, foruden 16 fælles mål, også en ambition om et tættere nordisk forsvarssamarbejde, som strækker ud over fredstid til krise og konflikt.

I 2019 blev diskussionen om, hvordan denne ambition skal realiseres, påbegyndt. Det er en diskussion, som vil fortsætte i 2020. Der er ikke tale om, at det nordiske forsvarssamarbejde skal være en militær alliance. Diskussionen tager derimod udgangspunkt i, at det er evnen til og rammerne for at samarbejde, som skal styrkes i forhold til forskellige konfliktniveauer.

Et vigtigt resultat i 2019 var derfor etableringen af en NORDEFECO krisekonsultationsmekanisme, som redskab for styrket informationsdeling og konsultationer mellem de nordiske lande. Mekanismen kan aktiveres i en situation, hvor den regionale stabilitet eller et nordisk lands territoriale integritet eller sikkerhed er truet. Formålet med mekanismen er at bidrage til et fælles situationsbillede og give mulighed for at koordinere holdninger til f.eks. internationale hændelser, der har betydning for sikkerheden i den nordiske region. Mekanismen blev afprøvet af de nordiske forsvarsministre i efteråret på det sikre NORDEFECO kommunikationssystem. Det er en målsætning under det danske formandskab at gøre de nordiske lande endnu mere fortrolige med mekanismen gennem tilbagevendende øvelser.

Et andet vigtigt fremskridt i 2019 var beslutningen om at udvide den eksisterende aftale om anvendelse af flylandingsbaser i andre nordiske lande i tilfælde af f.eks. dårlige vejforhold til også at omfatte bevæbnede fly.

Herudover gennemførtes den tilbagevendende nordiske flyøvelse, »Arctic Challenge Exercise«, for første gang – i et nært samarbejde med USA – som en højintensiv flagniveau øvelse. Ud over de nordiske lande og USA deltog en række europæiske lande i »Arctic Challenge Exercise«, som var den største flyøvelse i Europa i 2019.

Under det danske formandskab af NORDEFECO i 2020 vil Danmark arbejde aktivt for et styrket nordisk forsvarssamarbejde på følgende konkrete områder:

- *Cybersikkerhed*. En ekspertgruppe vil blive nedsat under dansk ledelse for at undersøge muligheder for tættere samarbejde og udveksling af erfaringer inden for cybersikkerhed.
- *Grønt forsvar*. Fokus vil særligt være på at mindske CO₂-aftrykket under militære øvelser og udsendelser.
- *Arktis*. Udgangspunkt i en styrket forsvarspolitisk og militær dialog og videndeling mellem de nordiske lande om forhold i Arktis.
- *Styrkede nordiske-transatlantiske samt nordisk-baltiske relationer*, da samarbejdet med USA og de baltiske lande er centralt for at opretholde sikkerheden i den nordiske region.
- *Styrke evnen til at samarbejde i fred, krise og konflikt*. Det nordiske forsvarssamarbejde i NORDEFECO er allerede stærkt, men har hidtil omhandlet et samarbejde i fredstid. For at sikre, at de rette mekanismer og værktøjer er til stede også under krise eller konflikt, undersøges muligheder for yderligere at styrke samarbejdet.

Et konkret eksempel herpå er den nye *krisekonsultationsmekanisme*, som under det danske formandskab har været anvendt af de nordiske ministre til konsultationer om situationen i Mellemøsten, og som også vil blive afprøvet i øvelsessammenhæng.

Endeligt vil muligheder for at styrke det nordiske samarbejde på materielområdet blive undersøgt, herunder også i forhold til samarbejde med den nordiske forsvarsindustri og den europæiske forsvarsfond. Under formandskabet afholder Danmark to forsvarsminister møder, ét i foråret den 30. marts og ét i efteråret, den 16.-17. november.

Internationalt samarbejder de nordiske lande i forskellige kontekster og sammensætninger. Et konkret eksempel er det nordisk-initierede samarbejde om udsendelse af transportfly til FN's mission i Mali, MINUSMA. Som en del af rotationsordningen skiftes de deltagende lande til at udsende et transportfly, som transporterer personel og materiel i rammen af MINUSMA. Medio november 2019 overtog Danmark transportflyopgaven fra Norge, og et dansk transportfly fra Forsvaret er således udsendt i seks måneder frem til medio maj 2020.

Et andet nordisk samarbejdsområde er rådgivningsstøtte til opbygning af et NATO-Georgien Fælles Trænings- og Evalueringcenter (NATO-Georgia Joint Training and Evaluation Centre (JTEC)) i Georgien. Danmark bidrager i 2020 med en udsendt militær rådgiver fra Hjemmeværnet, der som en del af NATO's indsats indgår i et norsk-dansk ledelsesteam for den internationale stab af rådgivere tilknyttet JTEC.

De nordiske lande, især Danmark og Norge, samarbejder også i regi af NATO Mission Iraq om uddannelsesopgaver på den irakiske skole for militær medicin.

I rammen af NORDEFECO bliver der endvidere udbudt en række kurser, som kan være åbne også for andre end de nor-

diske lande. I 2020 planlægger Forsvaret eksempelvis at afholde et kursus om civilt-militært samarbejde i en FN ramme.

Det nordiske samarbejde på beredskabsområdet sigter på at udvikle de enkelte landes modstandskraft over for natur- og menneskeskabte katastrofer inden for de gældende nationale rammer. Det nordiske samarbejde supplerer samarbejdet om civilbeskyttelse i regi af EU og NATO.

I det nordiske Haga-beredskabssamarbejde har der i 2019 været fokus på arbejdet med de tre Haga-udviklingsmål 2019-2021:

- Nordisk skovbrands-/naturbrandssamarbejde
- Nordisk samarbejde om kemisk, biologisk, radiologisk og nukleart beredskab (CBRN)
- Nordisk samarbejde om nødkommunikation

Danmark varetager i 2020 det roterende formandskab for det nordiske Haga-beredskabssamarbejde. Danmark vil i dette regi bl.a. fortsætte koordinationen og opfølgning på arbejdet med de tre Haga-udviklingsmål samt et nyt udviklingsmål vedr. civil-militært samarbejde med vægt på de civile aspekter; dvs. civil støtte til militære operationer og anvendelsen af militære kapaciteter under civile kriser, ulykker og katastrofer. Danmark vil endvidere gøre hybride aktiviteter med vægt på cybertrusler til en tværgående prioritet, idet der sættes fokus på, hvordan cybertrusler kan påvirke redningsberedskabet, herunder hvordan cyberrisikobilledet udfordrer tænkningen og den operationelle tilgang til beredskab og kri-sehåndtering.

Der er planlagt en række nordiske møder på beredskabsområdet henover 2020.

I februar blev der afholdt et ekstraordinært møde for de nordiske beredskabsdirektører, hvor fokus var på yderligere at konkretisere det nordiske samarbejde inden for Haga-udviklingsmålene. Desuden vedtoges København-erklæringen om at styrke samarbejdet, især inden for klimarelaterede ekstremvejrshændelser såsom oversvømmelser og natur- og skovbrande.

I april afholder Beredskabsstyrelsen Nordisk Chefkursus om »strategisk planlægning i en klimetid«.

I september afholdes et ordinært beredskabsdirektørmøde i Danmark hvor man bl.a. forventer at drøfte nordiske bidrag til EU-kapaciteter i regi af rescEU. RescEU blev etableret af EU's ministerråd med en revision af EU's civilbeskyttelsesmekanisme. Centralt i revisionen er en stående reservestyrke

af beredskabskapaciteter på udvalgte områder, håndtering af skovbrande samt katastrofemedicinske og CBRN-hændelser. Da der er lagt op til en regionaliseret udvikling af rescEU, har de nordiske lande aftalt at koordinere CBRN-samarbejdet i en nordisk og EU kontekst, da disse kapaciteter er særligt omkostningstunge og avancerede.

Endeligt vil der, forventeligt i december måned, blive afholdt et ministermøde.

Fra dansk side bidrages der endvidere til arbejdet i NATO om civilt beredskab og robusthed, herunder om udvikling af civil støtte til militære operationer som del af værtsnationsstøtte.

Hjemmeværnet har i over 50 år deltaget i samarbejdet om udvikling af det frivillige Hjemmeværn i Danmark, Norge og Sverige. Cheferne for de tre landes hjemmeværn mødes en gang årligt til en konference, SKANDIA, som er rammesættende for samarbejdet.

SKANDIA-konferencen omhandler emner af fælles relevans for de frivillige forsvarsorganisationer i Norden, f.eks. om kapaciteter og organisering, optimering af uddannelse og træning, rekruttering og fastholdelse af frivillige soldater. Under det danske værtsskab i 2020 vil et af temaerne være rekruttering og fastholdelse af frivillige soldater.

De tre landes hjemmeværnsskoler gennemfører en række fælles kurser, udveksler kursister og samarbejder om udvikling af uddannelser.

Hjemmeværnet samarbejder herudover med skoler i de baltiske lande om udvikling af specialkurser og udveksling af elever.

I 2019 afholdtes møder mellem de nordiske hjemmeværnschefer og cheferne for de frivillige militære organisationer i Estland, Letland og Litauen i rammen af dialogforummet SCANBAL. Det overordnede tema var de sikkerhedspolitiske udfordringer i Østersøregionen, herunder cyber-området og hybride trusler. SCANBAL 2020 vil blive afholdt i Litauen.

Hermed slutter redegørelsen.